

Bio Actief 67

Jouw ontmoeting met een
dynamische sector

"Landbouw
en zorg gaan
goed samen"

DE LOMMERTE

 BioForum
SECTORORGANISATIE
BIJLANDBOUW
EN -VOEDING

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

VERSCHIJNT IN MAART - JUNI - SEPTEMBER - DECEMBER

Word lid van Bioforum

en draag bij tot de stem van een sector!

Meer dan 400 bedrijven hebben ervoor gekozen om lid te worden van BioForum. Ze hebben daar maar liefst vijf redenen voor.

Jij beslist mee

Wij hechten veel belang aan stemmen uit de sector. Als lid speel je mee een rol in de vorming van standpunten. Enkel als lid kan je ook zetelen in de Raad van Bestuur of Algemene Vergadering en bepaal je mee waar wij op moeten inzetten.

Persoonlijk advies

De biologische bedrijfsvoering vergt heel wat van een ondernemer: nieuwe technieken, nieuwe leveranciers, nieuwe afnemers en een wetgeving die voortdurend evolueert. De medewerkers van BioForum staan jou graag bij met advies op maat.

Voordelen voor jouw bedrijf

Als lid van BioForum geniet je van kortingen op promomateriaal voor jouw bedrijf, op studiedagen en advertenties. Als lid krijg je korting bij onze partners. We zetten vooral leden in de kijker in de media. Enkel als je lid bent, kan je het Biogarantie-label dragen.

Versterk je netwerk

Een sterk netwerk is een kapitaal waard, zeker in de kleinere biosector. Speciaal voor leden organiseert BioForum nuttige netwerkmomenten. De personeelsleden van BioForum staan je individueel bij om je netwerk uit te breiden. Ons netwerk is ook het jouwe.

In actie voor jouw belangen

BioForum is dé gespreks-partner voor overheid en middenveld als het over bio gaat. We zetelen in meerdere belangrijke raden en adviseren het beleid, Vlaams, Belgisch en Europees. Hoe meer leden, hoe sterker onze boodschap.

WIL JIJ OOK LID WORDEN?

Surf snel naar www.bioforum.be/wordlid en meld je daar aan! Je vindt daar ook de tarieven voor lidmaatschap.

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

VOORWOORD

Wissel op de toekomst

Beste lezer,

Vorig jaar kreeg Landwijzer, het opleidingscentrum voor biologische landbouw, te horen dat een groot deel van hun financiering wegviel. Verbijsterend, want een degelijke opleiding voor biologische landbouw is een essentiële hefboom voor een systeemverandering. De mensen die deze opleiding afronden, vormen op hun beurt de basis voor een verdere evolutie richting duurzame biolandbouw.

Enkele oud-leerlingen en medewerkers schreven daarom een open brief aan Vlaanderen. De reacties erop waren hartverwarmend: liefst 11.000 personen en 500 bedrijven tekenden protest aan. Niet zonder resultaat overigens, want Vlaams minister van Landbouw Jo Brouns ontving niet veel later een delegatie uit de biosector om te kijken welke oplossingen er mogelijk zijn.

Dat onderwijs een belangrijke schakel vormt in de transitie van de landbouw, is intussen ook aan het doordringen in het reguliere landbouwonderwijs. Agro-ecologie zit nu ook in de leerplannen. Belangrijk daarbij zijn stages. Die vormen de verbinding tussen de schoolbanken en het veld. In deze Bio Actief gaan we langs bij een school en landbouwbedrijf die samenwerken. Iemand die meedraait op een biobedrijf, zal sterker en met veel meer ervaring aan de start staan. Zo vormen jonge mensen een wissel op de toekomst.

Ook bij BioForum is er zo'n wissel op de toekomst met de komst van onze nieuwe directeur Laura van Selm. Onze huidige directeur Lieve Vercauteren gaat, na 13 jaar BioForum op voortreffelijke wijze te hebben geleid, met pensioen. Ze laat een professioneel, goed draaiend team achter dat ongetwijfeld een sterke steun zal zijn voor Laura en een vruchtbare bodem voor meer bio in Vlaanderen!

ALEXANDER CLAEYS

Voorzitter BioForum

alexander.claeys@bioforum.be

Bio Actief

Jouw ontmoeting met een dynamische sector

MAART 2025, EDITIE 67

Bio Actief is een uitgave van BioForum vzw.
Bio Actief vind je vier keer per jaar in je brievenbus.

BIOFORUM VZW

Regine Beerplein 1 bus E305
2018 Antwerpen
T 03 286 92 78
E info@bioforum.be
www.bioforum.be

V.U.

Alexander Claey's, Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen

HOOFDREDACTIE

Tom Wouters

EINDREDACTIE

Annemie Lambert

REDACTIERAAD EN INHOUDELIJKE EXPERTISE

An Jamart (Landbouw), Liën Romeyns (projectmedewerker landbouw), Marijke Van Ranst (Verkooppunten & foodservices), Sara Van Dyck (Beleid), Paul Verbeke (Ketenmanager), Laura Van Lokven (Communicatie), Lieve Vercauteren (Directeur), Laura van Selm (Directeur), Annick Cnudde (Coördinator wetgeving), Sophie Weyn (Communicatie & Administratie), Mieke Van Looveren (Ketenmanager), Maarten Jacobs (projectmedewerker), Lisa Benoot (Voedingsbedrijven)

FOTOGRAFIE

Astrid Agemans, Sophie Nuytten, Kobe Van Looveren

COVERFOTO

Astrid Agemans

VORMGEVING

We make.

MET DANK AAN

Bi Verbraecken, Jan Valckx, Camille Depuydt, Robin De Vliegheer, Katleen De Coninck, Gaia Firth, Lieven Delanote, Koen Tierens, Yoran Snyers, Koen Thijs, Kris Wouters, Greet Decocker.

DRUK

ELMA

VERZENDING

De Brug vzw

ADVERTEREN

ELMA Multimedia, Steven Hellemans, s.hellemans@elma.be, 015/56.99.95

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van het Departement Landbouw en Visserij.

HET ULTIEME BARISTA INGREDIËNT
OAT 25 BARISTA

UITSTEKENDE SCHUIM

LACTOSEVRIJ

ZONDER TOEGEVOEGDE SUIKER

Meurens Natural is al meer dan 30 jaar de expert in natuurlijke oplossingen van granen voor de voedingsindustrie.
www.meurensnatural.com
contact@meurensnatural.com | +32/87.69.33.40

TUVNORD
INTEGRA

Uw certificatiepartner sinds 1988, van veld tot vork

BE-BIO-02

CERTIFICATIE

van biologische producten

ACS-gidsen, RSPO, Rainforest Alliance,
en (inter)nationale voedselveiligheidsstandaarden

08

Levende sector

BIO ACTIEF 67

Inhoudstafel

- 12 Een nieuwe directeur bij BioForum
- 20 De wereldwijde biosector in cijfers
- 23 Hindernissen op weg naar een lokale eiwitketen
- 26 Minder uitstoot in de stal?
- 28 Bio doen opvallen in het winkelrek
- 28 De Spaanse biomarkt

20

Stages op een biobedrijf

24

Samenwerking: Vakgroep Biofruit

Bio Flash

Projectoproep 'Duurzame landbouw – samenwerken in korte keten'

Via de Koning Boudewijnstichting loopt momenteel een oproep om lokale agro-ecologische actoren een duwtje in de rug te geven om te experimenteren met innovatieve samenwerkingsmodellen die hen in staat stellen om de lokale markt beter te bedienen. Indienen kan tot en met 17 april 2025.

Meer informatie vind je op <https://kbs-frb.be/nl/duurzame-landbouw-samenwerken-een-korte-keten>.

Meer bio in je beleid

In aanloop naar de lokale verkiezingen publiceerde BioForum een inspiratiegids voor lokale besturen om meer bio te implementeren in hun beleid. De gids bevat vele concrete tips en voorbeelden die kunnen dienen als schoolvoorbeeld. We willen ook de biosector warm maken om hun eigen lokale bestuur aan te spreken. BioForum-medewerker Maarten Jacobs organiseerde daarom een toelichtende webinar.

Je vindt het webinar en de gids terug op www.bioforum.be/meer-bio-je-beleid.

Job in de biosector? Laat het ons weten!

Naast 'Vraag en Aanbod' heeft BioForum sinds begin 2025 een aparte vacaturepagina. Werkzoekenden kunnen er terecht voor boeiende jobs in de biosector.

Zoek je zelf nieuwe medewerkers? Geef je vacature door via het webformulier op bioforum.be/vacatures.

256

Biologisch beheerde bodems kunnen gemiddeld 256 kg meer koolstof/ha/jaar vastleggen dan gangbare bodems; biologische landbouwgrond heeft gemiddeld 10% meer organische bodemkoolstof dan gangbare percelen.

MEER INTERESSANTE FEITEN EN ONDERZOEK OVER BIO VIND JE OP WWW.BIOKANDEWERELDREDDEN.BE.

“Wat als je vertrekt van het principe dat niemand eigenaar is van de aarde, zeker niet de agribusiness, maar dat we samen het tijdelijke vruchtgebruik hebben gekregen. In die filosofie moeten we de aarde in een goede staat doorgeven aan de volgende generaties. Onze eigen boeren met een agro-ecologisch model zijn daarvoor de beste garantie.”

STAF HENDERICKX, HUISARTS EN AUTEUR 'DIT SLIK IK NIET MEER! EEN BEZORGDE DOKTER OVER DE ULTRABEWERKTE VOEDING'
KNACK.BE - 19 DECEMBER 2024

Lid in beeld

Het Land van Melk en Honing

Waarom kiezen bedrijven voor lidmaatschap van BioForum? In deze rubriek vertellen ze het zelf. We spraken met Johan Boussemaere, melkveehouder bij Het Land van Melk en Honing.

Lid sinds?
2016

Waarom ben je lid van BioForum?

Ik vind het belangrijk dat bioboeren zich verenigen. Als we dat niet doen, zijn we verdeeld, en dan geef je alles uit handen. En al van even groot belang is dat we vertegenwoordigd worden in de beslissende organen waar de wetgeving gemaakt wordt. BioForum is de brug tussen boeren en de wetgevende macht. Daarnaast speelt BioForum een belangrijke rol bij onderzoek: ze leggen contacten, schrijven projecten. Tot slot vind ik het ook leuk om deel te nemen aan de Biobedrijfsnetwerken, waar we contacten leggen met collega's en ideeën uitwisselen over technische vragen rond de melkveehouderij.

Waarvoor had je al eens contact met BioForum?

Wij namen deel aan het project SOME BIO, waar we op zoek gingen naar hoe we sojavoer kunnen vermijden en methaan kunnen reduceren. BioForum is in dit soort projecten altijd een van de partners, in dit geval samen met Inagro en ILVO.

Waar kan onze organisatie nog meer op inzetten?

We mogen als biosector nog wat meer inzetten op communiceren over hoe anders wij werken. Bio is geen hype, niet zomaar een niche. Wat mij betreft is het de basis.

Ben je zelf (tevreden) lid en vertel je de rest van de biosector graag wat BioForum voor jou heeft betekend? Laat het weten aan communicatiemedewerker Tom Wouters tom.wouters@bioforum.be.

Levende sector

De biosector bestaat uit ondernemers met een hart voor mensen. Elk nummer brengen we drie biobedrijven in beeld die de diversiteit tonen van onze sector. Deze keer gaan we langs bij biologische zorgboerderij De Lommerte, biologische sappenproducent Pajottenlander en biologische webwinkel Lof Der Kruiden.

Biovan

WIE?

Bi Verbraecken en Jan Valckx

WAT?

Zorgboerderij

WAAR?

Laakdal

AANTAL HECTARE?

9 ha

BIO SINDS?

2019

Jan en Bi leerden elkaar kennen tijdens de Landwijzer-opleiding. Bi kwam uit de zorg en droomde van een eigen zorgboerderij, Jan voelde het als bosbouwer en landbouwonderzoeker kriebelen om zelf te gaan boeren. Na een bezichtiging aan een leegstaande boerderij beslisten ze al snel om er samen een bedrijf op te starten. Jan: "Op dat moment waren we zelfs nog geen koppel. Ik vroeg Bi mee omdat ze van Laakdal was. Ik wou het gras niet voor haar voeten wegmaaien."

Al tijdens hun opleiding richtten ze De Lommerte op. Bi: "We begonnen met twee koeien, waarvan we één in het eerste jaar slachtten (lacht)." Vandaag telt het bedrijf zo'n 9 hectare, met enkele koeien en varkens, een mobiele kippenstal, een zelfpluktuin voor bloemen en een hoefwinkel. Bi: "We wilden allebei geen groenteteelt of akkerbouw, wel vee en bloemen. Daarnaast richtten we voor de zorgtak een vzw op."

Het zorgverhaal liep wat vertraging op door corona, maar Bi en Jan maakten van de nood een deugd. "Omdat we geen hulpboeren mochten ontvangen, gingen we op zoek naar andere manieren om te overleven. Iedereen was welkom op onze bloemenplukweide, we organiseerden bloemenworkshops, we startten een afhaalpunt voor groentepakketten van een collega-boer en verkochten ons vlees in pakketten. Veel mensen klopten bij ons aan met het idee dat er bij ons op de boerderij een hoefwinkel was. Daarom zijn we vrij snel met een wekelijks marktje begonnen onder onze schuur. We verkochten er naast ons eigen vlees ook groenten,

FOTOGRAFIE
Astrid Agemans

fruit, zuivel en droogwaren van collega-boeren. Onze hoefwinkel vandaag is daar het rechtstreekse gevolg van."

In het najaar 2020 kende de zorg zijn tweede start en vandaag komen zo'n tien tot twaalf jongeren (vanaf 16 jaar) en volwassenen met een ondersteuningsnood drie dagen per week helpen op de boerderij, bijgestaan door vrijwilligers en zorgbegeleiders. De Lommerte wil hen een al dan niet tijdelijke veilige omgeving bieden. "Wij bouwen verder op de rijke traditie aan groene zorg die in de Kempen bestaat. Onze doelgroep zijn veelal personen met een verminderde mentale draagkracht en een bijkomende ontwikkelingsproblematiek."

Jan: "Het mooie is dat landbouw veel kapstokken biedt om de zorg aan vast te hangen. Er zijn de seizoenen, maar ook de dagelijks terugkerende taken zoals de dieren eten geven of eieren rapen. Elke hulpboer trekt naar die omgeving waar hij of zij zich goed voelt: of het nu de dieren, de bloemen of de winkel is. Alleen de varkens vindt iedereen leuk (lacht)."

Zelf merken ze dat er veel vraag is naar zorg op maat. Bi: "Wij zijn niet verbonden aan een zorginstelling. Mensen die bij ons terecht komen betalen daarvoor via hun zorgbudget. Soms vallen mensen uit de boot. Dankzij een ledenactie kunnen we dit seizoen ook 2 hulpboeren zonder zorgbudget een plaats geven. Lid worden kan voor 50 euro per jaar, je krijgt dan ook een zelfplukabonnement voor onze bloemen in de plaats."

Zo komen ze dicht bij hun grote droom: rond hun boerderij een gemeenschap vormen die helpt om zorg toegankelijk te maken. Bi: "We noemen het zelf CSC: community-supported care. Daarnaast willen we natuurlijk ook een leefbaar landbouwbedrijf uitbouwen. Dat is best een uitdaging."

Een samenwerking met een andere boer voor groente- of akkerbouw, eigen verwerking, ...Ideeën hebben Bi en Jan nog genoeg, maar ze willen zich niet vergalopperen. Bi: "We willen ook goed voor onszelf en ons gezin zorgen. Zo waren we na nieuwjaar drie weken gesloten. Nadien hoorden we van klanten en hulpboeren dat ze ons gemist hadden. Dat maakt ons enorm trots."

“Het mooie is dat landbouw veel kapstokken biedt om de zorg aan vast te hangen.”

MEER WETEN?

www.delommerte.be

Pajottenlander

WIE?

Camille Depuydt

WAT?

Biologische dranken

WAAR?

Pepingen

BIO SINDS?

1987

Pajottenlander mag je gerust een van de biologische pioniers in Vlaanderen noemen. Toen het bedrijf in 1987 werd opgericht, bestond het Europese biolabel nog niet, maar dat weerhield de oorspronkelijke eigenaars er niet van om voor 100% bio te gaan. De oprichter merkte dat hij zijn fruit niet verkocht kreeg op de markt en wilde nog iets doen met zijn overschotten. De verwerking tot fruitsappen bleek een succes.

In 2021 nam Camille Depuydt het bedrijf over. Ze kwam in aanraking met bio via haar passie voor voeding en haar werkervaring bij een groothandelaar. "Daar maakte ik kennis met enkele bioproducten en al snel merkte ik dat de kwaliteit van bio veel beter was", aldus Camille. "Consumenten weten vaak niet waar bio voor staat. Bij fruit zien we dat de biovariëteiten ook vaak een veel betere smaak hebben."

Vandaag bestaat het assortiment van Pajottenlander uit vruchten- en groentesappen, granendranken, limonades en kombuchas. Afgelopen jaar was het wel moeilijk om grondstoffen van goede kwaliteit te verkrijgen: "Het natte weer zorgde voor

een slechte oogst. De prijzen van sinaasappel, krieken, peren, appels en rabarber waren het meest dramatisch: die lagen tot wel 50% hoger. Onze eigen oogst was ook mislukt, dus we waren afhankelijk van andere bronnen. Gelukkig zijn we er dankzij onze goede contacten uit geraakt."

De verhoogde prijzen waren ook een uitdaging voor de verkoop: "Onze vaste retailpartners zijn desondanks verder blijven werken met onze producten. Dankzij onze duurzame en langetermijnrelaties kunnen we gelukkig op onze vaste klanten en leveranciers rekenen. Zij zagen zelf ook de sterk gestegen prijzen van het fruit. In slechte tijden leer je je echte partners kennen."

Naast Pajottenlander hebben ze nog 2 merken: Fruji en Nova Organic Energy. Het merk Pajottenlander wordt vooral gekocht door de bewuste bioconsument, terwijl Fruji zich richt tot de lichtgroene consument. "We proberen via Fruji binnen te geraken in de conventionele markt en zo ook andere consumenten te overtuigen om bio te kopen. Zo proberen we om bv, bij delicatesses zaken zoals slagers en bakkerijen gangbare sappen te laten vervangen door onze biosappen. Al kopen mensen maar af en toe eens bio, elke stap is een stap. Via onze goede kwaliteit proberen we om hen te overtuigen om naar bio te kijken."

Afgelopen jaar kwam daar het merk Nova Organic Energy bij. Dat is een energiedrank op basis van 7 superfoods, aangevuld met fruit en agavesiroop. "Het is een soort voedingssupplement in de vorm van een drankje. We geloven sterk in het product: een trouwe fanbasis bestelt het product rechtstreeks op onze webshop, maar onze ambitie is om het product naar de retail te brengen."

"De kwaliteit van bio is merkkelijk beter."

Om de organische groei die het bedrijf al sinds 1987 kent verder te ondersteunen, heeft Pajottenlander voor het eerst geïnvesteerd in een sales team: "Binnen 5 à 10 jaar willen we de meest gekende naam zijn van Belgische biosappen en -dranken." Daarnaast zijn ze op zoek naar verdere overnames (bedrijven of merken), met een winstgevende basis, die aansluiten bij hun activiteiten en visie. "Bedrijven die zich willen aanmelden, wees welkom."

MEER WETEN?

www.pajottenlander.be

't Lof der Kruiden

WIE?

Robin De Vliegheer

WAT?

Webwinkel kruiden

WAAR?

Leuven

BIO SINDS?

2024 (overname)

In december 2023 las Robin de Vliegheer dat webwinkel 't Lof der Kruiden een overnemer zocht. Hij verdiepte zich als vaste klant al enkele jaren in kruiden en medicinale toepassingen. Hoewel hij niet de intentie had om daar professioneel mee aan de slag te gaan, voelde hij nu het toch kriebelen. Een half jaar later had hij zijn job achter zich gelaten."

Robin: "Ik stak de webwinkel in een nieuw jasje. Omdat 't Lof der Kruiden enkele maanden niet actief was geweest, was de opstart meteen heel druk. Heel wat trouwe klanten wilden hun voorraad aanvullen. Maar ook vandaag is het een voltijdse job. Er komt veel kijken bij zo'n webwinkel en ik wil ook tijd nemen om er mijn eigen stempel op te drukken."

"Qua assortiment had mijn voorganger al veel verricht. Ik ben in dezelfde lijn verder gegaan: we kiezen voor 100% bio, focus op kruiden en specerijen voor zowel culinair als medicinaal gebruik en daarnaast ook nog thee, noten, zaden, etherische oliën en attributen zoals bv. theepotten." Robin heeft het assortiment wel verder uitgediept, vooral dan vanuit zijn kennis van de Chinese geneeskunde. Robin: "Op die manier onderscheid ik me ook verder

van andere webwinkels, die vaak breder gaan dan kruiden, maar binnen het kruidenassortiment minder keuze bieden."

Robin koopt zijn kruiden in bulk aan en herverpakt ze naar een composteerbare consumentenverpakking. Robin: "Ik richt me vooral op particuliere verkoop. Er zijn wel enkele brouwers en restaurants voor wie ik op aanvraag in grotere volumes verkoop, maar ik heb niet de intentie om als distributeur aan de slag te gaan. Als eenmanszaak wil ik het behapbaar houden. De relatie met de eindklant vind ik net leuk. Ik probeer steeds een persoonlijk bericht toe te voegen aan de bestelling en beantwoord ook vragen van de klanten via mail. Voor klanten in regio Leuven lever ik met de

bakfiets of ze kunnen ze bij mij komen afhalen."

Die persoonlijke benadering zorgt ook voor uitdagingen. Je moet immers voldoende gekend zijn. Daarom steekt Robin wel wat tijd in sociale media en probeert hij de winkel ook een gezicht te geven.

Een andere uitdaging is de wetgeving op gezondheidsclaims. "Klanten komen bij mij met stressklachten of migraine, en heel wat kruiden hebben een ondersteunende werking voor de gezondheid, maar in mijn communicatie moet ik er wel over waken dat de werking erkend is als gezondheidsclaim. Naast de kennis over de kruiden is dus ook de kennis over de wetgeving heel belangrijk."

Voor Robin primeert kwaliteit: "Basilicum is een goed voorbeeld. Het is een van mijn favoriete kruiden in de keuken, maar er bestaat veel kwaliteitsverschil. Mijn assortiment koop ik aan bij diverse leveranciers. Bij voorkeur komen ze van niet te ver, bijvoorbeeld uit de buurlanden. Maar ik bestel ook uit Oost-Europa. Het zou fijn zijn om op termijn ook lokale partners te vinden waarmee ik kan samenwerken. Alleen is kruidenteelt vaak zeer arbeidsintensief, waardoor de loonkost doorweegt. Ik sta er in elk geval voor open, dus boeren die hier willen op inzetten, mogen dat zeker laten weten."

MEER WETEN?

<http://lofderkruiden.be>

Wissel van de wacht

Op 1 april neemt Lieve Vercauteren afscheid als directeur van BioForum vzw. Ze gaat met pensioen en geeft de fakkel door aan Laura van Selm. Dat vroeg om een afscheidsinterview en een verwelkomingsgesprek.

Lieve Vercauteren

Lieve, je begon in 2012 als directeur bij BioForum. Hoe heb je de sector en de organisatie al die jaren zien evolueren?

Heel lang zagen we de biologische sector in Vlaanderen alleen maar groeien, maar twee jaar geleden kwam er plots een terugval. Dat was na corona. Dat was de eerste keer in mijn carrière, dus voor ons was dat alle hens aan dek. Stilaan krabbelt de markt weer recht en komt er meer ruimte voor omschakelaars, maar echte groei zal nog wat op zich laten wachten. De prijzen in de gangbare landbouw zijn vandaag immers ook goed, waardoor boeren zich minder snel in een avontuur zullen storten.

Die economische realiteit was jammer, want de beleidscontext is omgekeerd geëvolueerd. De laatste vier jaar kwam er veel meer begrip voor de eigenheid van biolandbouw, zowel bij de andere landbouworganisaties als bij de Vlaamse overheid. Dat was deels te danken aan de Green Deal, maar toch ook aan ons team, dat steeds op die nagel is blijven kloppen. Dat zie je ook aan de huidige groei van organisaties als Voedsel Anders en De Landgenoten, die in 2012 nog niet bestonden en door ons mee werden opgericht.

BioForum heeft intussen ook wat meer voet aan de grond, maar tijdens mijn directeurschap waren er ook wel woelige waters. 2018 was een heel moeilijk jaar, omdat we toen besparingen op ons bord kregen. Ik heb toen ook mensen moeten ontslaan, en dat is als leidinggevende best zwaar. Maar zulke momenten leiden ook tot kansen. We zijn zonder al te veel kleerscheuren die periode doorgeraakt, doordat we gaan kijken zijn hoe we ons anders konden organiseren. Vandaag zijn we veel meer dan toen een projectorganisatie, met meer financieringsbronnen. De puzzel om elk jaar het budget rond te krijgen geeft dan wel wat meer stress, dat zal ik niet snel missen.

Wat ga je wel missen?

De beste herinneringen heb ik aan de vele netwerkmomenten met de mensen uit de sector. Soms kon je echt de begeestering voelen van een sector die samen vooruit wil komen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan een seminarie rond eerlijke prijs. Maar ook aan ons event Bio Bruist denk ik met veel plezier terug. En het fijne team van BioForum zal ik natuurlijk ook missen.

Hoe zie jij de toekomst van de biosector?

De sector zal wel opnieuw groeien, al blijft het in Vlaanderen toch moeilijk om aan te pikken bij de Europese groeicijfers. Ik heb er nooit goed de vinger op kunnen leggen hoe dat komt. Bio heeft het hier moeilijker dan elders om het alternatieve label van zich af te schudden. Is dat iets in de Vlaamse volksaard? Ik hoop dus dat de sector ook qua maatschappelijke erkenning kan groeien. De Europese duurzaamheidsverslaggeving biedt daarvoor wel wat kansen, maar dan moeten we als sector ook zelf aan de bak en ons inschrijven in dat systeem.

Wat een grote uitdaging blijft is de dominantie van de verkoop. Op het vlak van productie en verwerking hebben we wel wat agro-ecologische alternatieven, maar die producten komen vervolgens op een markt waar alleen winstcijfers tellen. Daar opereren bedrijven die alsmaar groter worden en soms zelfs in buitenlandse handen zijn. In zo'n context is het fairness-principe heel moeilijk te realiseren, ook voor gangbare producten trouwens.

Er zijn natuurlijk wel kleinschalige alternatieven als CSA's of coöperatieve winkels, maar 90 procent van de voeding in Vlaanderen wordt verkocht in supermarkten. Ik heb ooit wel eens gedroomd van een coöperatieve supermarktketen. Die zou dat probleem kunnen opvangen, maar ons land heeft vandaag al een matuur winkellandschap, met een overvol aanbod aan supermarkten. Daar iets nieuws naast zetten en hopen dat je marktaandeel gaat opbouwen lijkt me quasi onmogelijk.

Tot slot: heb je advies voor je opvolger?

Laura heeft mijn advies niet nodig (lacht). Maar als ik toch iets moet zeggen: dialoog met andere organisaties loont, maar het mag ons als sector niet beletten om ook assertief onze eigen punten op de agenda te zetten. Met 'Bio kan de wereld redden' hebben we dat getoond. En de sector mag best trots zijn op wat we doen en wie we zijn, en dat ook uitstralen.

“Ik zal vooral de ontmoetingen met de sector missen”

“Ik heb enorm veel respect voor bio-ondernemers”

Laura van Selm

Dag Laura, welkom bij BioForum.

Kan jij jezelf kort voorstellen?

Ik was de afgelopen jaren coördinator bij Pomona vzw, die de opstart en professionalisering van agro-ecologische boerderijen mee ondersteunt. Ook daarvoor werkte ik al in de landbouwsector, bij RURANT. Ik coördineerde de plattelandsprojecten van de provincie Antwerpen. Ik heb dus de landbouw van dichtbij mogen leren kennen en heb zo een groot netwerk kunnen opbouwen.

Waarom wil je graag bij BioForum werken?

Door de jaren heen is mijn respect voor landbouwers in het algemeen en voor bioboeren (boeren die duurzame keuzes maken) in het bijzonder gegroeid. Het is verre van gemakkelijk om hier in Vlaanderen te boeren. En bioboeren maken daarbovenop keuzes die hen nog meer werk bezorgen. Ik heb daar een grote bewondering voor. Ook ondernemers die met bioproducten aan de slag gaan maken op hun beurt waardegedreven keuzes. Zij kiezen voor een product met een verhaal.

Iedereen in de biosector maakt bewuste keuzes en zet daarmee een grote stap voorwaarts naar een klimaatrobustere landbouw en een mooiere wereld. Ik heb daar enorm veel respect voor. Ons landbouw- en voedingsmodel gaat sowieso veranderen. Bio heeft daar al grote stappen in gezet en is een inspiratie voor de hele voedingsindustrie. Ik ben zeer gemotiveerd om daaraan te mogen bijdragen en dit proces mee de juiste richting op te sturen.

Hoe goed ken je bio en de biosector?

Ik weet in grote lijnen wat biologische landbouw en verwerking inhouden, maar ik heb natuurlijk nog veel te leren. Gelukkig heeft BioForum een team met heel veel expertise en kennis. Daarnaast heeft elke ondernemer zijn eigen uitdagingen, en zijn de vraagstukken van de ene keten niet dezelfde als die van de andere. Tijdens de nieuwjaarsreceptie had ik verschillende gesprekken met ondernemers. Zeer leerrijk waren die, omdat ik meteen zag dat de noden van iedere ondernemer ook uniek zijn: biologisch versnijden van vlees is niet vanzelfsprekend, overnames brengen heel wat teweeg bij producenten enzovoort.

Ik heb bewondering voor de breedte waarin BioForum werkt. Dat BioForum als sectororganisatie een stem geeft aan haar gehele achterban vind ik een zeer mooi gegeven, ook al zal niet elke ondernemer zich in elk

standpunt evenveel herkennen. Dat is een uitdaging waar ik zelf heel graag mee aan de slag wil gaan.

Wat wist je al over BioForum?

Bij RURANT werkte ik in sommige projecten samen met mensen van BioForum. Via Pomona zat ik dan weer in het netwerk van Voedsel Anders, en daar heb ik de organisatie pas echt goed leren kennen. Bij de boerenprotesten van 2024 zag ik hoe BioForum standpunten innam die voor de hele landbouwsector van belang waren: te lage prijzen voor hun producten, moeilijke toegang tot de dure landbouwgrond, de steeds toenemende administratieve complexiteit, het gebrek aan rechtszekerheid, een te lage waardering voor landbouw en het gebrek aan een duidelijk toekomstperspectief.

Daarnaast heeft BioForum ook tegen de schenen geschopt: dat er gewerkt moet worden aan een fundamenteel ander landbouwmodel dat zowel de ademruimte voor de boer als die voor de natuur vooropstelt. BioForum moet de vinger op de wonde leggen, maar daarnaast ook verbinden en samenwerken met landbouworganisaties en overheden. Een mooie uitdaging.

Hoe zie jij het eerste jaar?

Er gaat veel op me afkomen, maar daar heb ik enorm veel zin in. Ik kijk er naar uit om iedereen beter te leren kennen. Het geeft me rust en vertrouwen dat ik binnen een heel sterk team terechtkom waar al heel veel kennis zit. Op die manier heb ik ook de ruimte om mij de eerste maanden wat verkennend op te stellen: gesprekken met het team, het bestuur, de brede sector. De eerste periode zal ook vooral veel vragen stellen zijn en in gesprek gaan. En ik ben vooral enorm blij dat ik nog één maand samen met Lieve heb kunnen werken, dat was een zeer warme overdracht.

MEER WETEN?

Je kan directeur Laura van Selm bereiken op laura.vanselm@bioforum.be.

Bio in beweging

BioForum brengt de biosector in beweging met tal van activiteiten. In deze rubriek geven we je een blik achter de schermen.

Op inspiratiebezoek in de Dordogne

27 november

BioForum-medewerker Marijke gaat op onderzoek in de Dordogne in het kader van het project Schoolfood4change. Acht jaar geleden werd daar een sterke beleidskeuze gemaakt: gezonde voeding op school moet ook duurzaam zijn met 100% bio en maximaal lokaal. Vandaag werken in de streek 13 van de 35 keukens al 100% bio, waarvan 70% lokaal en 100% homemade, zonder te stijgen in foodcost. Een inspirerend bezoek!

21 januari

Biobedrijfsnetwerk bloemen

Meer dan 30 enthousiaste biobloementelers verzamelen zich voor een inspirerende studiedag met drie veldbezoeken in de Kempen langs de Baalse Hoef in Baarle-Hertog over de Wouwershoeve van Talander in Arendonk tot Blom & Beez in Geel-Bel. Voor BioForum-collega Maarten was het de eerste keer als coördinator van dit Biobedrijfsnetwerk.

Agriflanders

15 en 16 januari

Ook dit jaar is BioForum weer aanwezig op landbouwbeurs Agriflanders. Het zijn vier dagen gezelligheid aan de stand met veel bekende gezichten uit de sector, maar ook bezoek uit het beleid. Vlaams minister Jo Brouns nam de tijd om in gesprek te gaan met voorzitter Alexander Claeys.

Nieuwjaarsreceptie BioForum

23 januari

BioForum zet het jaar goed in met een gezellige nieuwjaarsreceptie en interessante presentatie door Farm For Good over hoe het biolabel een troef is bij duurzaamheidsverslaggeving. Een goede opwarmer voor de start van een nieuw jaar vol bio! Voor kersvers BioForum-directeur Laura van Selm is het een fijne kennismaking met de sector.

Bio hield wereldwijd stand

De biosector heeft wereldwijd enkele moeilijke jaren achter de rug, maar stilaan komen we weer in rustiger vaarwater. Dat blijkt onder meer uit het rapport van FiBL, dat cijfers verzamelt over bio van over de hele wereld.

VOOR WIE?

De hele biosector

Ondanks de woelige tijden waarin we leven, blijkt de wereldwijde biomarkt behoorlijk weerbaar. Dat staat zo te lezen in 'The World of Organic Agriculture 2025'. Elk jaar verzamelt biologisch onderzoeksinstituut FiBL cijfers en data over de wereldwijde biologische productie en consumptie. Omdat zulke cijfers verzamelen enige tijd in beslag neemt, behandelt het rapport altijd de cijfers van twee jaar eerder, in dit geval dus 2023. Daarnaast wordt er gekeken naar de internationale trends in de biowereld. Zo staat er onder meer een artikel in over de onzekere teelt van biologische bananen, die onder meer bedreigd wordt door een schimmel.

Bio wereldwijd

98,9 miljoen hectare: zoveel biologische grond was er in 2023 wereldwijd te vinden, 2,6 procent meer dan een jaar voordien. In het jaar 2000 lag dat cijfer nog maar op 15 miljoen hectare. Twee derde van dat areaal

wordt gebruikt als graslanden voor biologisch vee, en meer dan de helft van die 98,9 miljoen hectare ligt dan ook in Australië, waar er veel uitgestrekte prairies zijn. Op 16 procent van die totale bio-oppervlakte doen boeren aan akkerbouw of groenteteelt. 6,8 procent dient voor meerjarige teelten als boom- en wijngaarden, maar ook koffie- of cacaoplantages.

Eind 2023 was 2,1 procent van de wereldwijd beschikbare landbouwgrond biologisch gecertificeerd. Dat is een lichte toename, al zijn daar wel regionale verschillen op te tekenen. In Afrika steeg het bio-aandeel in 2023 met 24,4 procent, terwijl Noord-Amerika op dat vlak achteruit boerde (-7,7 procent). Die regionale verschillen zien we op nog andere vlakken. Dat er wereldwijd minder bioboeren zijn is bijvoorbeeld voornamelijk te wijten aan gestopte boeren in Thailand en India. Kijken we op het niveau van landen, dan hebben Liechtenstein (44,6 procent), Oostenrijk (27,3 procent) en Uruguay (25,4 procent) het hoogste bio-aandeel. Wereldwijd hebben 22 landen een bio-aandeel boven de 10 procent. Ook de Europese Unie had in 2023 in totaal 10,2 procent bio-areaal.

Tot zover de productiecijfers. De vraag is hoe de biologische markt het stelt. Wereldwijd had die in 2023 een waarde van 136,4 miljard euro. Dat ligt hoger dan het jaar voorzien, al is de stijging in de eerste plaats te danken aan de hogere voedselprijzen. De grootste biomarkt bevindt zich in de Verenigde Staten. 43 procent van alle bioverkoop gebeurt daar. Op de tweede plaats komt Duitsland (met 16,1 miljard euro).

Bio in Europa

Het FiBL-rapport zoomt ook dieper in op de verschillende continenten. Voor Europa maakt ze een onderscheid tussen het werelddeel Europa en de Europese Unie. De volgende cijfers zijn allemaal van toepassing op de EU.

“In 2023 waren er de eerste tekenen van herstel te merken”

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

energieprijzen en de inflatie. In 2023 waren er de eerste tekenen van herstel te merken, die zich volgens de eerste prognoses ook in 2024 hebben voortgezet. Vandaag heeft de Europese biomarkt een waarde van 46,5 miljard euro. Dat vertegenwoordigt 34 procent van de globale biomarkt. Dat is een daling in vergelijking met de jaren voordien. Die daling is toe te schrijven aan het feit dat de biomarkt in de VS sneller groeit en dat de dollar sterker staat dan de euro.

Denemarken heeft met een biologisch marktaandeel van 11,8 procent het hoogste bio-marktaandeel ter wereld. Ook Zwitserland (11,6 procent) en Oostenrijk (11 procent) scoren goed op dit vlak. In de meeste landen daalde dit aandeel door de inflatie en hogere prijzen voor bio. Het is ook interessant om op productniveau te kijken. In Denemarken en Zwitserland is de verkoop van bio-eieren goed voor een marktwaarde boven 30 procent.

Tot slot ziet het rapport in heel Europa biologische cateringcijfers groeien. In Denemarken nam die bijvoorbeeld toe met 12 procent. Niet alle landen houden al nauwgezet cijfers bij over dit kanaal, maar vermoed wordt dat deze trend zich in heel Europa aftekent.

MEER WETEN?
Je vindt het rapport op www.organic-world.net.

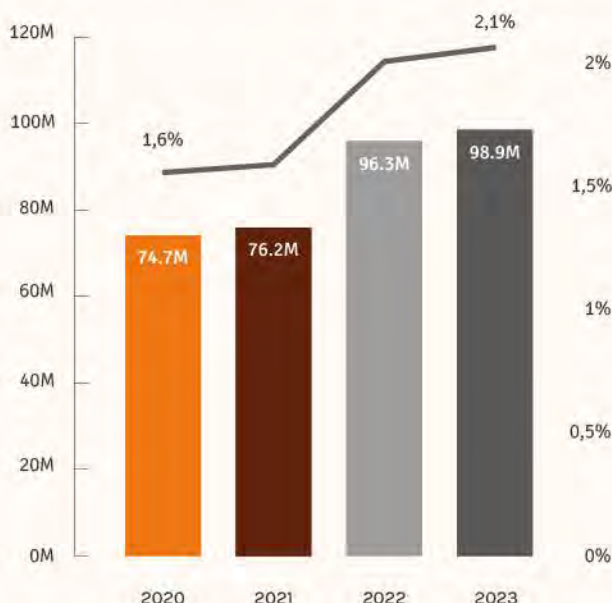
Ook in Europa hield de biosector in 2023 stand. Het areaal groeide met 3,6 procent tot 17,7 miljoen hectare. Dat betekent dat 10,9 procent van de Europese landbouwgrond eind 2023 biologisch gecertificeerd was. Dat is nog wel een eind verwijderd van de Europese doelstelling van 25 procent bio-areaal tegen 2030. Landen met de grootste biologische oppervlakte zijn Spanje, Frankrijk en Italië.

Ook de verkoop van bioproducten steeg in Europa, met 2,9 procent. De Europese biomarkt heeft nu een waarde van 46,4 miljoen euro. Er was wel een duidelijke terugval te merken bij de import van biologische producten. Met een daling van 9,1 procent lag de import van bio op het laagste niveau sinds 2018. Er werden minder plantaardige en dierlijke vetten, suiker en niet-tropische vruchten geïmporteerd. De toegenomen import van peulvruchten, granen en veevoeder kon dat verschil niet opvangen. Niet alleen de inflatie had hier een rol in, ook problemen in de aanvoer speelden mee.

In 2022 had de Europese biomarkt het moeilijk door o.a. de oorlog in Oekraïne, de hoge

World: Growth of organic agricultural land and organic share 2020 - 2023

Organic area in hectares (M = million)

Source: FiBL-IFOAM-SOEL surveys 2001-2025

Hindernissen op weg naar een lokale biologische eiwitketen

VOOR WIE?

De hele biosector

Vlaanderen streeft naar een eiwittransitie, waarbij consumenten meer plantaardige eiwitten consumeren en minder dierlijke. Liefst van al worden die plantaardige eiwitgewassen lokaal geteeld. Alleen maken de Vlaamse teeltomstandigheden het niet vanzelfsprekend om in onze regio eiwitrijke biologische gewassen te telen.

De afgelopen tien jaar experimenteerden de telers van samenwerkingsverband Biogranio samen met ILVO en Inagro met verschillende eiwitgewassen. Daaruit bleek de gele erwt in onze regio de grootste teeltzekerheid te bieden. Mooi meegenomen is dat dit gewas nauw aansluit bij de kikkererwt, die in veel vegetarische producten als basisingredient dient. Dat maakt opschaling van deze teelt en lokale verwerking een voor de hand liggende stap.

Het project Tweespan dat in 2024 en 2025 loopt, wil daarmee aan de slag. Voor 2024 was er een duidelijk opzet: drie telers van Biogranio

zouden op een 10-tal ha gele erwten telen in een mengteelt met granen. Biologisch verwerker La Vie Est Belle toonde zich bereid om de oogst - geschat op ongeveer 25 ton - te verwerken in twee producten. Ze ontwikkelden voor hun falafel met kikkererwt een receptuur op basis van gele erwt. De falafel is een van de topproducten uit hun assortiment, waardoor het project ook commercieel haalbaar zou zijn. Daarnaast zou er een tweede product volledig nieuw ontwikkeld worden.

De naam Tweespan verwijst naar het engagement van twee partijen in de keten om te kijken hoe samenwerking kan leiden tot een lokaal verdienmodel. Bij iedereen zaten de intenties dus goed, alleen blijkt na het eerste jaar dat er nog wel wat hindernissen te overwinnen zijn.

Goede opbrengst ondanks moeilijke start

Gele erwten worden in de biologische teelt samen met zomergerst of zomerhaver gezaaid. Zo'n mengteelt heeft als voordeel dat het graangewas steun biedt aan de erwten: het zorgt voor minder onkruid en de erwtenplanten vallen minder snel neer. Inagro

en ILVO gingen op zoek naar de ideale combinatie van graansoort en erwtenvariëteit.

Alleen was 2024 een nat en somber jaar, en dat maakte het afgelopen teeltseizoen best moeilijk. Zo wordt gele erwt normaal in maart ingezaaid, maar was het nu wachten tot een zeldzaam droog moment in april. Eén teler besloot zelfs om niet in te zaaien, omdat hij zijn veld niet op tijd kon betreden.

Eens gezaaid ging het beter: telers konden duiven van hun veld houden, en tussen de buien door gingen ze met wiedege en schoffelmachine aan de slag om het onkruid te beheersen. Door de regelmatige regenbuien groeiden de erwten stevig door, waardoor ze dominantier waren dan het graan. Even dreigde een storm begin juli nog wat roet in het eten te gooien: die duwde het gewas tegen de grond, maar gelukkig zorgde het graan nog voor ietwat steun.

Een eerste perceel was eind juli oogstklaar, al bleek de oogst onvoldoende droog voor een goede bewaring. Omwille van voorspelde regen werd het perceel toch geoogst en de oogst naar een drogerij gebracht. Een

tweede perceel werd geoogst op 10 augustus. In totaal leverde dat 3 ton gele erwt per hectare op, gezien de omstandigheden een goede opbrengst. De graanoogst was een stuk beperkter doordat de erwten het graan overwoekerden.

Ondanks het moeilijke voorjaar waren de partners van Tweespan best tevreden. De gele erwt scoorde beter dan andere eiwitgewassen die op andere proefvelden werden gezet. Zo zorgde de kwakkelzomer voor een misoogst van de kikkererwt en kon soja pas eind oktober worden geoogst, onder natte omstandigheden.

Onverwachte bottleneck

Het vooropgestelde doel om in de goed verkopende falafel de kikkererwt te vervangen door gele erwt bleek minder vanzelfsprekend. Een verkooppunt stelde zich terughoudend op bij het idee om een goedlopend product te vervangen. Ook waren de extra kosten voor gewijzigde productspecificaties en verpakking niet gering.

Toch was een afzetkanaal bereid om zes maanden lang beide falafelvarianten (kikkererwt en lokale gele erwt) samen in de rekken te leggen. Het resultaat was bemoedigend, maar overtuigde nog niet genoeg om de definitieve switch van kikkererwt naar gele erwt te maken. Tijdens beurzen ondervond

La Vie Est Belle ook dat het project (lokaal) best mooi ontvangen werd, maar dat zowel professionele klanten als consument niet noodzakelijk hun finale koopgedrag daarvoor aanpasten. Dat zijn lessen om verder mee aan de slag te gaan.

Daarnaast waren ook de naogstbewerkingen (drogen, reinigen, ...) om tot een voedselveilige grondstof te komen niet te onderschatten. Bovendien zijn de productspecificaties nog onvoldoende voorhanden, wanneer een product rechtstreeks van de boer naar de verwerker gaat.

Onder deze omstandigheden was het voor La Vie Est Belle niet mogelijk om op een rendabele manier de falafel met gele erwt af te zetten. Het project Tweespan loopt verder in 2025 en er wordt volop gezocht naar nieuwe afzetmogelijkheden.

Dat betekent dat ook de oogst van de telers op dit moment in de schuur blijft steken. Verkopen op de markt is geen optie: bij een Europese marktprijs van ongeveer €500/ton zou dit voor de erwten een saldo opleveren van amper €1500/ha. De Vlaamse kostprijs om dit gewas te telen ligt hoger.

Tweespan zoekt meer trekkers

Ondanks 10 jaar experimenteren en proberen

is het duidelijk dat de Vlaamse biologische eiwitketen moeilijk op gang komt. De transitie naar plantaardige voeding dreigt een transitie te worden naar verwerkte voeding van grote industriële foodconcerns op basis van gangbare erwten en soja die vooral uit het (verre) buitenland worden geïmporteerd. Dat brengt ons geen stap vooruit in onze ambitie voor een lokale en gezonde voedselstrategie en eiwittransitie, daar waar andere landen en regio's wel slagen mits het juiste beleid gevoerd wordt.

Nochtans geeft marktonderzoek aan dat er in België best interesse is voor lokale en biologische producten op basis van onbewerkte plantaardige eiwitbronnen. Er lijkt vooral nood te zijn aan een breder partnerschap in alle delen van de keten om deze lokale keten efficiënt uit te bouwen. Elk biobedrijf dat daaraan mee wil werken, is welkom!

MEER WETEN?

Telers, verwerkers, retailers, foodservices of andere die zich mee willen engageren voor een plantaardig, lokaal en biologisch marktaandeel in de Vlaamse eiwittransitie, mogen dat altijd laten weten. Zij nemen contact op met Mieke Van Looveren mieke.vanlooveren@bioforum.be. Afhankelijk van de reacties, wordt een verder traject uitgezet.

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Op stage bij bioboeren

Vorig jaar nam BioForum contact op met heel wat bioboeren met de vraag of zij graag stagiairs uit het secundair landbouwonderwijs wilden ontvangen. Veel bedrijven zagen dat zitten. Bio Actief ging kijken hoe de samenwerking tussen school, boer en stagiair in de praktijk verloopt

FOTOGRAFIE
Astrid Agemans

?

VOOR WIE?

De hele biosector

1 40 van 670 Vlaamse biolandbouwbedrijven reageerden in 2024 positief op de vraag van BioForum om zich open te stellen voor stagiair(e)s uit het secundair land- en tuinbouwonderwijs. Die vraag kwam er niet zomaar: ook de landbouwscholen zijn vragende partij voor meer stageplaatsen in de biologische landbouw. In de leerplanning ligt er een grotere focus op agro-ecologie en door de sterke vergrijzing en uitstroom in de landbouw zijn extra stageplaatsen sowieso welkom. 17 van de 22 landbouwscholen reageerden dan ook enthousiast op ons initiatief.

De respons was zo overweldigend dat het natuurlijk onmogelijk was om dit schooljaar voor al die bedrijven een stagiair te regelen, maar verschillende biobedrijven verwelkomden wel een stagiair. Zo ontfermt Koen Tierens van CSA-boerderij de Plukheyde in Kampenhout zich een schooljaar lang over stagiair Yoran Snyers van Provinciale school De Wijnpers met studiedomein Land- en tuinbouw in Leuven. Vanuit de school volgen

stagebegeleiders Koen Thijs en Kris Wouters alles op. We gingen bij alle partijen luisteren hoe de samenwerking tussen het onderwijs en de biosector verloopt, welke nieuwigheden het brengt en welke opportuniteiten.

Meer dan planten en oogsten

Koen Tierens teelt al acht jaar een gevarieerd aanbod aan groenten op een oppervlakte van 1,2 hectare, met daarop 3 verplaatsbare tunnelserres. Nieuw komend seizoen is de samenwerking met startende bioboerin Isabelle, die een deel van de akkerbouwteelten in de winter voor haar rekening neemt. Stagiair Yoran, zelf de zoon van een gangbaar witloofteler, komt één dag in de week mee werken op de CSA-boerderij.

Koen had in het verleden al wel eens een stagiair van landbouwschool Horteco Vilvoorde, ook al omdat zijn zoon er op school zit, maar het is de eerste keer dat een leerling van De Wijnpers stage komt lopen op zijn bedrijf. Koen: "Ik had voordien al wel contact met die school, maar een stageplek moet voor een leerling ook interessant zijn, en de richting 'Plant en Milieu', waar ze o.m. groenteteelt

krijgen, lijkt er iets minder populair dan tui-naanleg. Yoran is van thuis uit geïnspireerd door grond en tuinbouw. Ik zie dat hij ook echt graag met groenten bezig is, zulke stagiairs zie ik niet vaak."

Zowel Horteco als De Wijnpers leveren volgens hem goed werk. Koen: "Ik merk dat de leerlingen echt wel iets moeten kennen en kunnen. Ze leren er met machines werken, doen plantenkennis op en krijgen ook de meer theoretische kanten van de groenteteelt voor de kiezen. Zelf probeer ik vooral om stagiairs een zo breed mogelijke indruk te geven van mijn bedrijf. Ik wil tonen dat er meer bij komt kijken dan planten en oogsten."

Koen wil vooral laten zien dat ook een kleinschalige aanpak kan werken. "Op school richten ze zich meer op het telen van grotere volumes voor de groothandel. Dat merk ik aan heel kleine dingen. Zo had Yoran tijdens het oogsten door een pastinaak gestoken met zijn spade. Hij wilde die weggooiden, maar ik heb hem toen uitgelegd dat die in een CSA-model gerust mee in de verkoopbak mag, omdat sommige klanten dat graag meene-

men. De veiling zou het hele krat meteen afkeuren natuurlijk. Bij ons is het net omgekeerd: bij groenten die er te perfect uitzien, denken mensen misschien dat ik ze zelf ben gaan kopen (lacht)."

Naast dat technische aspect geeft Koen graag het inhoudelijke verhaal van biologische landbouw mee: "Ik probeer hem zoveel mogelijk bij te brengen waarom ik doe wat ik doe. Of dat nu gaat om preventie of maatregelen tegen schadelijke insecten als de koolgalmug, ritnaalden in de bodem, hoe het nu te nat is en onze aangepaste manier om met de bodem om te gaan. Ik stel hem zoveel mogelijk vragen om te zien of hij begrijpt wat ik gezegd heb. En op het einde van de dag vraag ik hem wat hij onthouden heeft. Dan moet hij minstens drie zaken opsommen, anders mag hij niet vertrekken (lacht)."

Zit er verschil tussen stages op een biobedrijf en stages in een gangbaar landbouwbedrijf? We vragen het aan Yoran, die zijn verhaal kan vergelijken met dat van zijn klasgenoten: "Ik vind het fijn dat ik heel gevarieerde stagetaken heb. Vrienden die bij witloofboeren stage lopen, moeten soms de hele dag wortels intafelen. Bij mij is geen enkele dag

hetzelfde. Ik leer ook enorm veel. Planten kon ik natuurlijk al, maar sommige technieken zijn toch heel anders."

Yoran leert soms teelten kennen met een heel specifiek smakenpalet – zwarte rammenas of haverwortel – en werkt bij Koen met landbouwmachines die ze op school niet gebruiken: "Deze voormiddag moest ik aan de slag met een campagnole, een soort woelvork. Dat had ik nog nooit gezien, maar het is echt wel beter voor je rug merk ik. Ik vind het superinteressant om met zulke nieuwe materialen te werken."

Stagiairs vragen natuurlijk ook ondersteuning en begeleiding. Het zijn collega's die fouten mogen en moeten maken om uit te leren. Voor Koen is de balans toch positief: "Met een groot aanbod aan groenten is het werk op onze boerderij redelijk intensief. Yoran is iemand die echt wil werken, wat mij ademruimte geeft voor mijn andere taken,

"Ik stel mijn stagiair zoveel mogelijk vragen, om te zien of hij begrijpt wat ik gezegd heb."

zelfs al komt hij maar één dag in de week. Ik kan zaken aan hem delegeren. Ik doe het niet per se om die reden, maar als een stagiair een deel van het werk overneemt, is dat mooi meegenomen."

Ook Yoran is blij met zijn stageplek: "Voor mij zou de stage gerust twee dagen per week mogen zijn. Wat Koen doet, interesseert mij enorm. Dat zou ik ook wel willen doen, al ga ik eerst nog verder studeren denk ik. Een graduaatopleiding landbouw bijvoorbeeld, maar daar ben ik nog niet helemaal uit."

Grotere stagebedrijven

Al 100 jaar leidt landbouwschool De Wijnpers in Leuven toekomstige landbouwers op. Koen Thijs is domeinverantwoordelijke en coördineert de verschillende richtingen binnen het domein land- en tuinbouw. "Wij hebben velden in de buurt van de school en in Herent ligt ook nog een hectare. We zijn niet biologisch gecertificeerd, maar gebruiken nauwelijks

nog chemische middelen. Druiven en kamerplanten telen we op een biologische manier, onze groenten en ons fruit bespuiten we minimaal, al zou onze directeur zelfs dat liever niet meer zien."

Die ommeslag kwam er onder impuls van nieuwe leerkrachten. "Vroeger waren we een traditionele moestuinschool, maar tien jaar geleden kwam er in het hoger onderwijs een richting 'Groenmanagement' bij. Sindsdien stromen hier ook leerkrachten binnen met een meer ecologische blik. En ook de leerplandoelstellingen zetten nu in op agro-ecologie."

Stageplekken op biobedrijven lijken dus de logica zelve. Stagebegeleider Kris Wouters doet daar al jaren inspanningen voor. Ook vroeger, toen hij nog begeleider duaal leren was, legde hij al contacten met bioboeren. "Alleen komt bij die specifieke leervorm ook

een loonkost die voor de meeste biobedrijven te zwaar is."

Vandaag lopen verschillende leerlingen van de Wijnpers stage op bioerderijen in de verre regio. Vooral scholieren uit de richting plant & milieu komen daar terecht. Koen: "Zij krijgen het vak milieu en moeten regelmatig werken in onze milieutuin. Ze worden daar begeleid door een collega die ook het leerkrachtraject van Landwijzer heeft gevolgd."

Ondanks de groene weg die de school ingeslagen is, geloven sommige leerlingen dat er tegen onkruid beter gespoten kan worden. Kris: "Ze krijgen dat mee in hun omgeving, bijvoorbeeld bij boeren waar ze in het weekend gaan helpen of via hun ouders. We leggen hen uit dat bio gewoon een andere manier van telen is, en dat het op die manier wel werken kan. Er zijn trouwens nog maar weinig echte boerenzonen of -dochters, hooguit 10 procent van onze leerlingen."

Zijn er verschillen tussen biologische stagebedrijven en gangbare? Koen Thijs ziet wel enkele verschillen. "Leerlingen zijn vaak verbaasd over hoe weinig machines bioboeren hebben. Ze hebben geen nood aan tien tractoren. Daarnaast heb ik de indruk dat bioboeren iets meer geduld hebben met onze jongeren.

Hun sociaal-empathisch vermogen ligt veel hoger lijkt me."

De meeste stageplekken in bio zijn vandaag kleinere CSA-bedrijven. Koen en Kris zien dus wel een nood aan stageplaatsen bij grotere biologische groentebedrijven, maar die zijn er niet in de omgeving. Kris: "Soms gaan leerlingen wel eens verder van huis als het over een stageblok van twee weken gaat."

Ook de leerkrachten zelf zetten trouwens in op het vergroten van hun kennis. Zo trekt Kris binnenkort een hele week naar een biodynamische tuinbouwschool in Denemarken, om te kijken hoe zij dat doen.

Levert dat alles ook meer bioboeren op? Kris: "Onze eerste lichting plant en milieu studeert dit jaar af, dus dat valt af te wachten. Ik weet al wel dat één iemand zo op zijn biologisch stagebedrijf zou kunnen beginnen."

MEER WETEN?

Boerderijen die een stageplaats aanbieden zijn te vinden via de Biobedrijvengids (Klik op 'Kennissen en controle' en vink 'Stagegever' aan). Graag meer weten? Neem dan contact op met Maarten Jacobs maarten.jacobs@bioforum.be.

“Bioboeren lijken soms meer geduld te hebben met onze jongeren.”

Kijken bij de buren

De biosector is een motor voor innovatie en ondernemerschap. We kijken naar het buitenland voor inspirerende voorbeelden.

Alba Bio Biobananen van Italiaanse bodem

Alba Bio experimenteert al een tijdlang succesvol met de jaarronde teelt van Cavendish bananen in een kleine kas zonder verwarming en hoopt binnenkort op de markt te komen. Handelspartners zijn alvast enthousiast, de Italiaanse bananen betekenen een kortere transportroute en bieden zo voor de Europese markt een duurzaam alternatief.

www.gruppoalbabio.it

Bionext Een Nederlandse bioregio

Naar Duits voorbeeld start de Nederlandse ketenorganisatie Bionext in samenwerking met het Ministerie van Landbouw met het ontwikkelen van Nederlandse bioregio's. In de vijf geselecteerde bioregio's gaat Bionext met lokale partijen als overheden, onderwijs- en zorginstellingen en andere partijen in overleg om de afzet van biologische korteketenproducten te vergroten. Daarnaast wordt er actief gewerkt aan kennisverspreiding over biologische landbouw en voeding.

www.bionext.nl

Bio Suisse Einde aan eendagskuikens

In Zwitserland heeft sectororganisatie Bio Suisse beslist dat de biosector vanaf 2026 stopt met het doden van mannelijke eendagskuikens. In plaats daarvan engageren Zwitserse bioplumveehouders zich voor het fokken van dubbeldoel pluimvee en broederhanen. De helft van de broederhanen wordt al grootgebracht. Volgens de biologische richtlijnen zou dit eind 2025 100 procent moeten zijn. Een inspirerend initiatief op vlak van dierenwelzijn.

www.bio-suisse.ch

MEER WETEN?

Zelf ook een inspirerend voorbeeld gezien uit het buitenland? Laat het weten aan onze communicatiemedewerker Tom Wouters tom.wouters@bioforum.be.

De kracht van samenwerking: pitfruit

Dat samenwerken loont, willen we tonen in deze nieuwe reeks over inspirerende biologische samenwerkingsverbanden. De vakgroep Biofruit bijt de spits af.

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

VOOR WIE?

De hele biosector

Wat begon als een groepje van een vijftal pitfruittelers is op 25 jaar uitgegroeid tot een vakgroep waar elke biopitfruitteler welkom is. Oud-voorzitter Katleen de Coninck en huidige voorzitter Gaia Firth zijn trots op die samenwerking. Katleen en haar man Hugo waren voor hun pensioen medezaakvoerders van Reinroods Bio Fruit en doen momenteel notenteelt en hoogstamappel in bijberoep. Gaia Firth runt samen met haar man Lukas fruitbedrijf De Fruittuin.

Hoe is de vakgroep Biofruit ontstaan?

Katleen: "In 1999 schakelden we met een groepje van vijf Hagelandse bedrijven om naar bio. Dat was op verschillende vlakken een uitdaging en dus waren we als groep sterk op elkaar aangewezen. Gelukkig startte adviseur Marc Trapman gelijktijdig Biofruitadvies. Zo kwamen we al snel onder zijn vleugels. Er waren toen trouwens al enkele Vlaamse pioniers in de biopitfruittenteelt. Die hebben zich snel bij ons aangesloten. Dat was voor hen ook een opluchting, want daarvoor moesten ze alles zelf uitzoeken."

Hoe verliepen die eerste jaren?

"Afzet vinden was niet makkelijk. Nu gaan er palletten buiten, maar in het begin werden er per ras maar enkele kratten verkocht. Overleggen deden we maandelijks tijdens bijeenkomsten met Biofruitadvies, maar ook tussendoor hoorden we elkaar voortdurend. Als groep sleurden we elkaar door die moeilijke beginperiode. Met zo'n kleine groep is het natuurlijk makkelijker om alle neuzen in dezelfde richting te krijgen. De sector is natuurlijk gegroeid, en we hebben onze groep altijd opengesteld voor iedereen, ook voor andere adviseurs. Ook vandaag zijn er meerdere voorlichters betrokken bij de vakgroep. Dat is niet zo vanzelfsprekend, maar het is mooi dat ze het gemeenschappelijk doel vooropstellen, namelijk de biologische pitfruittelers helpen en ondersteunen."

Hoe groot is de groep vandaag?

Gaia: "Vandaag telt Vlaanderen zo'n 30 pitfruittelers. We schrijven iedereen aan voor bijeenkomsten, zelfs boeren die nooit reageren. Een twintigtal telers nemen actief deel, waaronder veel van die pioniersbedrijven, al dan niet overgenomen door de volgende generatie. We zijn ook een heel gemengde groep: sommige telers zijn groot en leveren aan de veiling, andere hebben een klein bedrijf, zoals

wij. Toch voel ik me erg thuis in de groep. Er leeft een grote openheid, ook al zijn er soms discussies. Ik probeer me als voorzitter ook in te leven in de visie van de ander."

Waar houden jullie je als vakgroep mee bezig vandaag?

Gaia: "We komen een paar keer per jaar samen op een bedrijf of op een studiedag. Ik mik op één bijeenkomst in het voorjaar en één in de zomer. En om het jaar willen we een buitenlandse excursie organiseren."

In tegenstelling tot andere sectorgroepen, vaak verenigd in Biobedrijfsnetwerken, werken jullie redelijk zelfstandig.

Katleen: "We zitten onder de vleugels van BioForum, maar hebben ons altijd zelf georganiseerd. Wij waren ook al een volwaardige groep voor BioForum bestond. Een van onze trekkers, Jos Swillen, was bestuurslid bij Belbior, een voorloper van BioForum."

Gaia: "Nu de groep behoorlijk groot is, is er wel meer steun vanuit BioForum. Gelukkig, want het voorzitterschap komt bovenop mijn andere verantwoordelijkheden. Bij overlegmomenten met overheid of andere sectorbetrokkenen vraag ik ook altijd andere

telers mee. Zo verdelen we de last en kan ik een beroep doen op hun jarenlange ervaring."

Welke thema's leven er vandaag in de biologische pitfruitteelt in Vlaanderen?

Gaia: "Voor bijeenkomsten zoek ik naar biogerelateerde onderwerpen die iedereen aanspreken. Onze vorige winterbijeenkomst ging over regeneratieve landbouw, daar was veel enthousiasme over. Maar de toekomst van gewasbescherming is momenteel de grootste uitdaging in bio."

Kan je daar wat meer over vertellen?

Gaia: "Door het meerjarige karakter is biopitfruit telen te vergelijken met topsport. Fruitbomen blijven jaren staan, dus je moet al van bij de aanplant de juiste keuzes maken. Opnieuw beginnen kan niet. Welke rassen plant je, hoeveel afstand hou je tussen de bomen, hoe ga je bemesten, ...Al die beslissingen moeten leiden tot een goed gebalanceerd ecosysteem, waarbij schurft zo weinig mogelijk kans krijgt. Als sluitstuk in dat hele proces gebruiken we o.a. koper om die schimmel te bestrijden."

Vorig jaar kregen we te horen dat het laatste toegelaten koperhoudend product zijn toelating verliest. De fabrikant heeft om onduidelijke redenen geen erkenningsdossier ingediend. Daardoor zit de hele sector met de handen in het haar, samen met de aardappelteelers die ook koper nodig hebben."

Zonder koper lukt het niet?

"Jonagold en Conference zijn heel schurftgevoelig, daar is koper echt nodig. Resistente rassen zijn een oplossing, maar die schurftgevoeligheid evolueert ook. De Conference

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

was oorspronkelijk een robuust ras ter vervanging van de kwetsbare Doyennepeer. Vandaag is het net omgekeerd. Je kan je dus maar beperkt wapenen met preventieve maatregelen."

Katleen: "Monoculturen maken boomgaarden natuurlijk veel gevoeliger voor dit soort problemen. We beseffen dat kopergebruik gevoelig ligt bij consumenten, al is dat ook onwetendheid. De pitfruitteelers hebben de afgelopen jaren echt al enorm veel inspanningen gedaan om alternatieven te vinden. Uit elk onderzoek en elk project blijkt dat die er niet onmiddellijk zijn."

Gaia: "Wij spuiten ook niet zomaar. Wij volgen de schimmel nauwgezet op via weerstations en simulatiemodellen: hierdoor kunnen we kopergebruik beperken tot het absolute mini-

mum. Ik zit in de korte keten en kan soms nog wel fruit verkopen dat door de schurft is aangetast. Ik kan dat uitleggen. Maar de retail wil alleen uiterlijk bijna perfecte appels en peren. Dat is m.i. een deel van het probleem."

Wat nu?

Gaia: "Momenteel hebben we een noodtoelating, maar die tijdelijke oplossing voelt ook niet lekker. We hebben als pitfruitteelers soms het gevoel in een hoekje te worden geduwd: langs de ene kant schiet de regelgeving tekort, langs de andere kant heb je de hoge eisen van de retail. En daarbovenop komen de steeds extremere weersomstandigheden, waardoor je je teeltstrategie voortdurend moet aanpassen. Je voelt je als ondernemer heel kwetsbaar, zeker bij meerjarige teelten waar je geen kant mee uit kan."

Katleen: "Het mooie is dat telers ook de moeilijker momenten durven te bespreken in de vakgroep. Dat creëert verbondenheid. We mogen vooral de biogedachte niet vergeten. Onze bioboomgaarden isoleren van de natuurlijke omgeving en onder een glazen stolp willen telen, dat kan nooit de oplossing zijn."

Gaia: "Biologische boomgaarden hebben een grote ecologische waarde. Als we ze zo blijven zien, dan kunnen we stappen vooruit zetten en de gewasbescherming op een laag niveau houden. Daarom organiseerden we in februari een studiedag over de toekomstgerichte biologische fruitteelt. Daar brachten experts en vooruitstrevende telers inspirerende verhalen over hoe we de boomgaard als een ecosysteem kunnen benaderen. Dat was een erg fijne bijeenkomst."

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

VRAGENDE SECTOR

Minder uitstoot in de stal?

Het project RAMBIO onderzoekt welke erkende maatregelen biologische veehouders kunnen inzetten om de ammoniakuitstoot in hun stallen te verminderen. Hapklare oplossingen blijken niet te bestaan.

FOTOGRAFIE
Kjell Gryspeert

VOOR WIE? Bioboeren

Het Vlaamse stikstofprobleem wordt voor een groot deel veroorzaakt door de landbouw, en dan met name de veehouderij. Dieren nemen stikstof op uit hun voeder en scheiden de onverteerde of overtollige stikstof weer uit via mest en urinezuur. Onder invloed van microbiële reacties wordt een deel omgezet in het gasvormige ammoniak (NH_3), dat vervolgens kan ontsnappen uit de stal.

Er zijn twee manieren om die ammoniakuitstoot te beperken. Je kan ingrijpen na de vorming van de ammoniak, met bv. luchtwassers die de uitgaande lucht behandelen (end-of-pipe-strategie). Of je kan de vorming van ammoniak proberen te voorkomen via aanpassingen aan het voeder, het stalontwerp of de stalventilatie (brongerichte strategieën).

Wat in bio?

De Vlaamse overheid heeft in het stikstofdecreet een lijst opgenomen met erkende

technieken die gangbare en biologische veehouders kunnen gebruiken. Daar knelt vandaag het schoentje. In de biologische landbouw zijn end-of-pipestrategieën als luchtwassers niet toegelaten. Erkende emissiearme stalsystemen die inzetten op ventilatie of het scheiden van urine en mest zijn praktisch dan weer niet haalbaar door de specifieke kenmerken van een biologische stal. Denk aan de verplichte toegang tot de buitenloop of het gebruik van stro.

Daarom was er het project RAMBIO. Dat ging kijken welke van deze ammoniakreducerende maatregelen toepasbaar waren in de biologische varkens-, kippen- en geitenhouderij. De conclusie is dat er maar een handvol van deze systemen echt geschikt zijn voor bioveehouders. Tegelijkertijd zijn deze mogelijke systemen behoorlijk duur en dus pas vanaf een bepaalde schaalgrootte interessant. Samen met BioForum, veehouders en experts, selecteerde ILVO de meest veelbelovende maatregelen en diepte die verder uit.

Ook de voorgestelde management-, voeder- en staltechnische maatregelen in het

stikstofdecreet zijn volledig op maat van de gangbare sector. In bio zijn ze nauwelijks toepasbaar en zijn ze alleen haalbaar vanaf een bepaalde schaalgrootte. Af en toe komen er nieuwe stalsystemen bij op de lijst, maar de conclusie blijft vaak dezelfde. Een nieuw stalsysteem uit Nederland dat begin 2025 aan de lijst werd toegevoegd kan niet toegepast worden op biobedrijven.

Naast staltechnieken kijkt men ook naar voedermaatregelen. Voer met een hoog eiwitgehalte zorgt voor een hoger ureumgehalte in urine en mest, en dus voor potentieel meer ammoniak. Daarom mogen veehouders het eiwitgehalte van hun voeder verlagen. Alleen ligt dat voor biologische voeders niet zo eenvoudig. Eenmagige dieren zoals varkens en kippen halen essentiële aminozuren uit deze eiwitten. Gangbare veehouders voegen die aminozuren in synthetische vorm toe, maar die zijn in biologische voeders niet toegelaten. Daardoor is het moeilijk om het eiwitgehalte te verlagen zonder de gezondheid van de dieren in het gedrang te brengen. Er zijn ook manieren om eiwitten beter te laten opnemen, bijvoorbeeld via de toevoeging van fermenteerbare vezels of zeoliet, maar die maatregelen zijn nog niet erkend.

Kortom: Vlaanderen zou meer aandacht moeten hebben voor de toepasbaarheid van maatregelen binnen bio. Bovendien

is er bijkomend onderzoek nodig naar de emissiereductie van al deze strategieën in biologische omstandigheden. Meetmethodes zijn echter peperduur en zulke onderzoeken vergen tijd, waardoor er mogelijk geen erkende maatregelen komen voor 2030.

Uitzonderingen voor bio

Maar het stikstofdecreet voorziet toch een uitzonderingsregeling voor biologische bedrijven met een impactscore tot 1%? Dat klopt. De meeste bestaande biobedrijven zijn daardoor vrijgesteld van reductiedoelstellingen.

Alleen geldt die regeling niet voor nieuwe bedrijven of bedrijven die omschakelen naar bio: zij moeten aan dezelfde reductiedoelstellingen voldoen als gangbare bedrijven. Zonder emissiereducerende technieken op maat van de biologische veehouderij is het halen van die reductiedoelen onmogelijk. Dat brengt de groei van de biologische dierlijke sector in het gedrang, nochtans een van de doelstellingen van het Strategisch Plan Bio.

De vraag is natuurlijk of het probleem in bio zich wel zo stelt: biologische veehouders houden doorgaans minder dieren, de temperatuur in de stallen is lager en het strogebruik zorgt voor het scheiden van urine en mest. In theorie verminderen al deze factoren ook de ammoniakemissie, maar dat is nog nooit opgemeten. Het zou een belangrijke stap

kunnen zijn om te weten te komen wat het emissiereducerend potentieel van biolandbouw is en te bepalen hoe effectief de dure technieken zijn.

De tijd dringt. Meetmethodes ontwikkelen, kwantitatief onderzoek, dure investeringen: dat doe je niet van vandaag op morgen. Willen we de stikstofdoelen van 2030 halen, dan is er geen tijd. Volgende maand gaat een nieuw project van start dat biologische stallen met natuurlijke ventilatie uitmeet. In het beste geval komt hier een bruikbare meetmethode uit, maar het project eindigt pas in 2029. Wachten op die uitkomst is dus geen optie voor een duurzaam toekomstperspectief voor de biologische veehouderij.

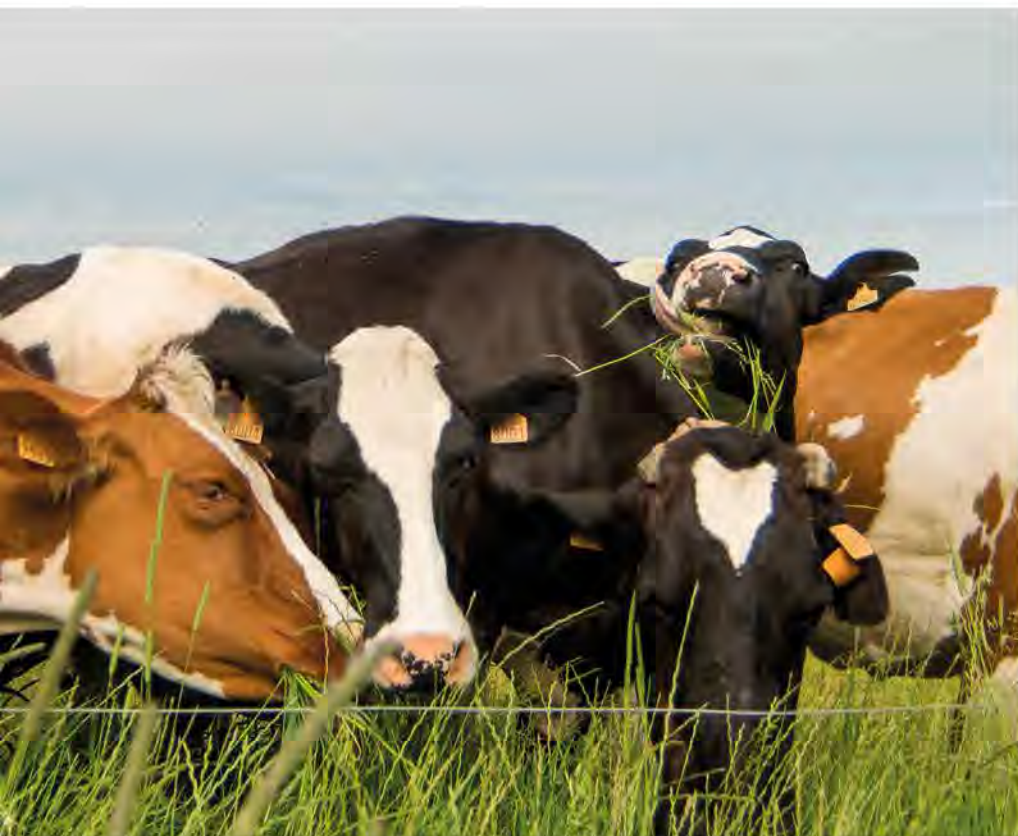
Is bio de oplossing?

Misschien is de oplossing wel eenvoudiger dan ze lijkt. Een aantal erkende emissiereducerende technieken bleken in het verleden niet zo effectief als beloofd. Peperdure technologische oplossingen bieden misschien zekerheid voor grote veeteeltbedrijven, maar ze zijn daarom geen oplossing voor het bestaande stikstofprobleem. De biologische veehouderij kan op dat vlak wel een oplossing bieden: ze werkt grondgebonden en heeft daardoor een kleinere veestapel per bedrijf en houdt rekening met de draagkracht van de omgeving. Een biologische weide of akker kent tot 50% meer biodiversiteit en draagt zo bij aan de veerkracht van de natuur. Bovendien draagt biologische landbouw bij aan nog meer doelstellingen, zoals dierenwelzijn en proper water.

Ook INBO toonde in een recent rapport aan dat natuurinclusieve, circulaire melkveehouderij de stikstofdruk kan verminderen. Deze vorm van veehouderij draagt niet op dezelfde manier bij tot het stikstofprobleem, maar vormt daarentegen zelfs een deel van de oplossing. BioForum blijft er daarom voor ijveren om natuurinclusieve veehouderij als zodanig te erkennen en in het stikstofdecreet te verankeren.

MEER WETEN?

Je vindt het RAMBIO-eindrappport op www.bioforum.be/rambio.

COMMUNICERENDE SECTOR

Opvallen in het winkelrek

Hoe kan je bioproducten in de winkel positief in de kijker zetten? Dat was het opzet van de driejarige campagne 'Nudging Organic'. We kijken naar de resultaten.

VOOR WIE?

De hele biosector

Onder de noemer 'De mooiste boodschap is bio' was BioForum de afgelopen drie jaar een van de deelnemers aan het Europese onderzoeksproject 'Nudging Organic', samen met Organic Sweden (Zweden), ProLuomu (Finland) en Bionext (Nederland). Opzet was om via 'nudging'-technieken te kijken hoe men biologische producten positief in de kijker kon zetten binnen het winkellandschap, om zo consumenten te overtuigen om deze producten in hun winkelkar te leggen. Nu het project is afgelopen, kijken we graag naar de resultaten. Welke lessen kunnen we als bio-sector meenemen?

Je kon er de afgelopen jaren niet naast kijken. Onze 'De mooiste boodschap is bio'-campagne was op verschillende vlakken te zien: digitaal, in gedrukte advertenties en in de pers, maar ook in wedstrijden als 'De mooiste koeienweide' of 'De meest bijvriendelijke boomgaard'. Allemaal hadden ze hetzelfde doel: meer bewustzijn creëren over de voordelen van biologische voeding en ervoor zorgen dat consumenten meer vertrouwen kregen in het Europese biolabel.

Wat is nudging?

Ook organiseerde BioForum nudgingacties in 479 supermarkten om te zien welke ingrepen in de winkel klanten konden overtuigen om bioproducten te kopen. Nudging is een begrip uit de gedragseconomie. Het wordt gebruikt om verschillende soorten interventies te beschrijven die als doel hebben mensen te helpen in het maken van een bepaalde keuze. In dit geval ging het bijvoorbeeld om de keuze om voor bio te kiezen in plaats van voor een gangbaar product. Beschouw het als een subtiel duwtje in de rug.

Bij nudging gelden vier criteria:

- Er is een eenvoudige aanpassing in de keuzearchitectuur
- De consument behoudt zijn keuzevrijheid
- De actie richt zich op automatisch (onbewust) keuzegedrag
- Bevat geen aanpassingen van de prijs

Er is duidelijk nood aan zulke acties, want de Vlaamse consument blijkt nog wat overtuigd te moeten worden om bio te kopen. Uit een iVox-onderzoek uit 2024 blijkt dat 74 % van de consumenten nooit biologische voeding koopt omdat ze het 'te duur' vinden. Nochtans werd, zo leren we uit marktcijfers van GfK, het prijsverschil tussen bio en gangbaar bij heel wat producten kleiner tussen 2021 en 2023. Vlaamse consumenten zijn zich bovendien niet altijd bewust van de voordelen van biologische productie. Ze mogen waarden als dierenwelzijn, duurzaamheid en pesticidenvrij hoog in het vaandel dragen bij hun productkeuze (tot

62%), maar slechts een kleine groep (30%) vindt het biolabel doorslaggevend bij een aankoop, terwijl dat net die waarden vertegenwoordigt. 'De mooiste boodschap is bio' wou dan ook op een laagdrempelige manier vertellen over de maatschappelijke voordelen van biologische productie.

Met één wortel

Hebben zulke nudgingtechnieken nu resultaat? In alle landen waren de resultaten positief. Het grootste effect was te vinden in Finland. Twee weken lang kregen biologische wortels in supermarktketen K-Citymarket een nieuwe strategische plaats in de winkel. Daarnaast waren er marketingborden met de slagzin: 'Met één wortel kun je de wereld al verbeteren'. Dat bleek te werken: tijdens de eindejaarsperiode bleek er een groei in verkoop van liefst 253% (tegenover voorgaande jaren). Heidi Haavisto-Meier van ProLuomu: "Het was een fijne samenwerking in de keten, met positieve feedback van zowel retailer als producent. De deelnemende winkel heeft zelfs besloten het campagnemateriaal te bewaren voor volgende jaren."

In Zweden verkochten biologische producten die verplaatst waren naar 'drukke verkeerspaden' in de supermarkt 65% meer. Nederland focuste op kleine, visuele verwijzingen naar bio in het winkelschap: deelnemende winkels zagen een stijging tussen de 5 en 10 procent in de verkoop van de geselecteerde bioproducten. In Vlaanderen ten slotte steeg de verkoop van 'genudgete' biologische producten met 33%. Dat gebeurde door positieve

boodschappen en ondersteunend campagnemateriaal over de algemene troeven van biologische landbouw.

Lessen voor de toekomst

Uit alle landen kwamen er dus effectieve manieren naar voren om biologische producten te promoten en consumenten in de richting van bio te sturen. Duidelijk is dat aandacht werkt, of dat nu online is of op de winkelvloer. Ook de combinatie van instore activiteiten zoals proeverijen met nudgingmateriaal en online aandacht stimuleerde de verkoop van biologische voeding aanzienlijk.

Wel werken bepaalde nudgingtechnieken beter dan andere. Zo blijven zichtbaarheid, positieve framing en het concretiseren van de voordelen van biologische voeding, oftewel het 'zichtbaar maken van het effect', de meest effectieve nudgingtechnieken.

Inspiratie voor de sector

Met het onderzoek hoopt BioForum retail te inspireren om, ondanks een competitieve markt vol goedkope prijsvechters, biologische producten positief te positioneren. Maar ook voor kleinschalige bio-ondernemers bieden de resultaten handige inzichten en praktische tips:

1. **Hou je communicatie kort en bondig:** krachtige boodschappen met praktische en persoonlijke voordelen werken het beste.
2. **Plaats biologische producten in drukke winkelpaden of bij complementaire locaties om zichtbaarheid te vergroten.**
3. **Gebruik sociale bevestiging en positieve framing:** boodschappen als "95% kiest voor bio" of "Merci om voor bio te kiezen" geven vertrouwen en zijn een stimulans.
4. **Informeer consumenten:** niet iedereen kent alle troeven van bio zoals een beter dierenwelzijn of geen chemische pesticiden, terwijl je net met die voordelen goed kan uitpakken.
5. **Kies het juiste moment:** probeer andere campagnes met stevige prijspromoties of aanbiedingen te vermijden om je effect te vergroten.
6. **Combineer verschillende kanalen om je impact te vergroten:** denk aan visueel materiaal, proeverijen en ludieke acties, maar ook online content.

MEER WETEN?

Je kan het hele eindrapport lezen op www.bioforum.be/nudging-organie.

Bio in Spanje

We kennen Spanje van zijn zomerse stranden, zijn tapas en voetb ploegen, maar hoe zit het met de Spaanse biologische markt? Bio Actief zocht het uit.

VOOR WIE?

De hele biosector

Om meer te weten te komen over de Spaanse biowereld staken we ons licht op bij Évelyne Alcázar Marín. Zij werkt voor Ecovalia, de sectororganisatie voor biologische landbouw en voeding in Spanje, en heeft een kantoor in Brussel omdat daar de Europese biowetgeving wordt gevormd. De activiteiten van Ecovalia gaan van consumentencampagnes over persacties tot het ondersteunen van wetenschappelijk onderzoek. Op hun virtuele campus kunnen biologische ondernemers workshops volgen en op de hoogte blijven van relevante studies. Ecovalia werkt daarvoor samen met verschillende Spaanse universiteiten.

Spaanse amandelnoten

Alvast één record dat Spanje op zijn naam heeft staan: het zuiderse land heeft het grootste bio-areaal van alle Europese lidstaten. In

2024 kwam dat neer op 3,16 miljoen hectare, een stijging van 11 procent in vergelijking met het jaar voordien. Het belangrijkste gewas dat biologisch wordt geteeld zijn noten, en dan voornamelijk amandelnoten. Liefst 29 procent van de Spaanse notenteelt is biologisch gecertificeerd. Andere grote teelten in bio zijn wijndruiven (16 procent biologisch gecertificeerd) en olijven (10 procent biologisch gecertificeerd). Minder evident is de teelt van biograan en de vleesveehouderij. De prijs die producenten krijgen voor biologische granen ligt soms lager dan voor gangbare granen, waardoor minder boeren geneigd zijn om de omschakeling te maken. Bij vlees speelt vooral de slachtproblematiek een rol: net als in Vlaanderen zijn er te weinig biologisch gecertificeerde slachthuizen.

De biosector blijft ook in de rest van de keten groeien. Zo telde Spanje in 2023 64.630 biologische verwerkers. Op 2 jaar tijd kwamen er 6.000 verwerkende bedrijven bij. Bedrijven zijn best geïnteresseerd in omschakeling, maar daar komt wel een kanttekening bij: vele zijn afhankelijk van subsidies om die

stap ook effectief te kunnen zetten.

Aan de vraagzijde is nog wel wat groeimarge. Op dit moment heeft de Spaanse biosector een marktaandeel van 3,5 procent. Het doel is om tegen 2030 de kloof met landen als Duitsland en Denemarken te dichten, waar bio tien procent van de markt inneemt. De laatste jaren werd de groei van de Spaanse biosector geremd door inflatie, energiecrisis en geopolitieke conflicten. Toch hield de markt al bij al goed stand, al zijn er ook grote regionale verschillen.

Niets te verbergen

Bij Spaanse consumenten bestaat er soms verwarring over wat 'duurzaamheid' inhoudt, zeker in een wereld waar er een wildgroei is aan groene marketing. In tegenstelling tot andere vormen van 'duurzame' landbouw heeft bio niets te verbergen. Dat was ook de slogan van een Spaanse overheids-campagne in 2021, die vooral wou laten zien hoe transparant bioproducten zijn. Ecovalia voerde in 2023 en 2024 ook een promotie-campagne onder Europese vlag, met als

doel Spanjaarden te overtuigen om meer bio te kopen.

Het laatste jaar kwam bio ook negatief in het nieuws door een ernstig fraudegeval. Zoiets helpt natuurlijk niet bij het opbouwen van consumentenvertrouwen, al kreeg de zaak volgens Ecovalia bovenmatig veel aandacht. Men vond in een onderzoek van Europol bij 2.000 bedrijven twee mogelijke fraudegevallen rond bio. Een van deze twee zaken is nog niet uitgeklaard, maar vooral te onthouden was dat de overgrote meerderheid van de bedrijven zonder problemen door het onderzoek kwam.

Steun vanuit de overheid

Spanje is verdeeld in 17 regio's, en al deze regio's krijgen vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid een eigen budget, dat ze op hun eigen manier kunnen inzetten. Het is zowat de enige financiële ondersteuning die Spaanse biologische boeren, of boeren die willen omschakelen, ontvangen. Ecovalia pleit voor meer steun. Dat kan ook op een indirecte manier, bv. via maatregelen om bio aantrekkelijk te maken voor jonge boeren, steun bij infrastructuurwerken aan boerderijen of fiscale voordelen.

Ook bij overheids catering ligt nog veel potentieel. Vandaag leggen maar een paar regio's in Spanje voorwaarden op aan overheidsopdrachten, zoals een bepaald percentage aan bioproducten. Geschat wordt dat er 1,5 miljard euro per jaar gaat naar overheidsca-

tering: scholen, ziekenhuizen, universiteiten, legerkazernes. Ecovalia roept op om minstens 20 procent van deze overheids catering biologisch te laten zijn, zeker op locaties met een kwetsbare bevolkingsgroep zoals scholen en ziekenhuizen. Die vraag is in lijn met wat Europa verwacht van de lidstaten.

Klimaat

Spaanse landbouwers hadden het de afgelopen jaren niet makkelijk. Het Zuid-Europese land kende een droogteperiode die maar liefst zes jaar duurde. De ligging aan de Middellandse Zee maakt het land volgens studies zeer kwetsbaar voor de klimaatverandering. Die lange droogte zorgde voor heel wat stress bij gewassen, maar toen het eindelijk begon te regenen, hield het niet meer op. Iedereen herinnert zich vast nog wel de overstromingen in Valencia van eind 2024. 50.000 hectare aan landbouwgrond (bio en gangbaar) ging verloren of werd sterk aangetast. Meer dan 200 mensen stierven.

Voor Ecovalia zijn zulke natuurrampen opnieuw een duidelijk signaal: er moet iets veranderen aan de manier waarop men in Spanje aan landbouw doet. In 2019 voerden ze een metastudie uit over landbouwsystemen en klimaatverandering in Mediterrane gebieden. De conclusie was dat de meeste biologische gewassen beter scoorden dan gangbaar als het neerkomt op CO2-uitstoot en dat biologische planten weerbaarder zijn tegen klimaatverandering.

“Door de overstromingen in 2024 ging 50.000 hectare aan landbouwgrond verloren.”

MEER WETEN?

Bekijk de Ierse consumentencampagne 'This is Organic' op <https://thisisirishorganic.ie/>.

Wie anders is even lokaal als u?

Onze 200 Agri-experts staan voor u klaar.

Crelan weet als geen ander wat er leeft en beweegt in uw buurt.

We houden met z'n allen opnieuw van meer lokaal.

Net als onze Agri-experts, die u betrouwbaar advies en een degelijke ondersteuning bieden om uw lokale ambities te doen slagen. Ook zij gaan daarvoor tot het uiterste.

Want wie gaat voor duurzaam, verdient duurzame steun uit de buurt. Toch?

Afspraak bij uw expert in een Crelan-agentschap in uw buurt.

www.crelan.be